

Njål Skrunes
28.09.2016

Notat til arbeidsgruppen

Gudstjenesten i bedehusforsamlingen

Bedehustradisjonen er en selvstendig forsamlingstradisjon i kristennorge som går tilbake til "vennesamfunnet" på Hans Nilsen Hauges tid. Opp gjennom historien har det vært ulike typer samlinger på bedehuset:

- bønne- og vitnemøter (småmøter)
- bibeltimer
- familiemøter
- vekkelsemøter
- søndags kveldsmøter
- møteuker av ulik type

Formen på disse møtene har vært tilpasset siktemålet med de ulike møtetyper. Men formen har vært enkel uten faste formularer eller liturgiske elementer.

Ved siden av bedehusmøtet har det de fleste steder vært en gudstjenesteforsamling, som oftest på søndag formiddag i Den norske kirke.

Bedehusfolket har ofte levd i begge disse tradisjonene:

- søndags formiddag – preget av gjeldene gudstjenesteform
- en friere og uformell form på bedehuset hvor lekfolk og lekeforkynnere har preget møtene med sine ledergaver, vitnegaver og forkynnergaver.

I tillegg ble det over tid i bedehustradisjonen utviklet en egen sangtradisjon med egen sangbok, solosang, korsang og musikkforening.

Bedehusforsamlingen i en ny tid

Bedehusmøtene har i stor grad vært avholdt på søndag ettermiddag/kveld, for ikke å "konkurrere" med gudstjenesten søndag formiddag. Men noen steder, særlig i byene, har en også hatt samlinger søndag formiddag parallelt med gudstjenesten i det lokale kirkehuset.

Men nå lever vi en endringstid hvor nye tradisjoner etablerer seg i bedehustradisjonen. Flere steder er det opprettet egne bedehusforsamlinger med "full pakke", dvs at bedehusforsamlingen tar ansvar for de fleste elementene i en vanlig menighetsvirksomhet:

- forkynnelse
- dåp
- nattverd
- sjelesorg
- barne- og ungdomsarbeid
- undervisning
- eldrearbeid
- noen steder også vigsel og gravferd

Samtidig er søndags formiddag blitt hovedsamlingen hvor en søker å samle alle generasjoner. Det er en samling som erstatter i stor grad gudstjenesteforsamlingen i kirken.

Det samlende søndagsmøtet

Begrepsbruk:

Hvilke ord skal vi bruke for å bestemme hvilken samling det er tale om?

Den tradisjonsendringen som finner sted i bedehusforsamlingen gjør at en er nødt til å tenke gjennom hvordan "storsamlingen" søndags formiddag skal være og hva vi skal kalle den. Begreper som møte, samling, storsamling leder tanken i retning av fellesskap og møtepunkt. Men da mangler det et hovedpunkt: forsamlingen er kalt inn til et møte med Gud hvor menigheten tjener Gud og hvor Gud betjener menigheten.

I en sekularisert tid hvor møte-begrepet brukes allment i samfunnet, er det vanskelig å få fram gudsdimensjonen ved bruken av et slikt begrep. Begrepet – gudstjeneste - gir et sterkere signal om hva samlingen på bedehuset sikter mot: Vi vil møte Gud!! Det som står svakere i gudstjenestebegrepet er fellesskapsdimensjonen.

Hvilket uttrykk skal vi da bruke? Vi kunne omskrive:

- Samling til gudstjeneste

Eller vi kunne kalle det :

- Gudstjenesteforsamlingen

Struktur og innhold:

I det øyeblikk bedehusforsamlingen tar et totalansvar og trer fram som en selvstendig menighet (åndelig og organisatorisk, men ikke nødvendigvis juridisk), må struktur og innhold gjennomtenkes på ny. Vi må etablere tradisjoner som er bærekraftig over tid.

Motiver som bør ivaretas:

- De troende møter Gud i lovsang, tilbedelse, bønn og bekjennelse.

- Gud møter de troende gjennom nådemidlene: forkynnelse, dåp og nattverd.
- Tekst og ord former kristendomsforståelsen, opplæringsdimensjonen.
- Sjelesorgen gjennom forbønnen og invitasjon til samtale.
- Samlingsdimensjonen trer fram gjennom velkomst, gjennom forbønn og involvering i ulike tjenester.
- Et grensesprengende misjonsoppdrag, fra det nære til alle verdensdeler.
- Nådegavedimensjonen krever at flere tjenester tas i bruk, jfr forkynnelse, ledelse, vitnesbyrd, diakoni m.m.
- Flergenerasjonsperspektivet krever at personer fra ulike generasjoner inkluderes i ulike oppgaver.

Sang- og salmeskatten

Sangen har alltid vært en viktig del av bedehussamlingen. Det er viktig at vi i valg av sanger tar fram en bredde av sanger som tematiserer ulike sider ved den kristne tro og det kristne livet. Det er viktig å unngå ensidighet. Samtidig skal sangene passe inn i det som er søndagens tema.

Skisse av en struktur:

Møteverter ved inngangsdøren – en diakonal oppgave

1 Innledningen

- Starter med fellessang (1-3 sanger) ledet av for eksempel en forsanger eller et forsangerteam

Del 1: Samlet for å be, bekjenne og lovsynge Gud

2 Velkomstord fra møteleder og bønn

- Uttrykker velkomst – ønsker nye velkommen etc.
- Markerer hva vi er kommet sammen om: For å møte Gud, for å tilbe ham og for å bli utrustet og opplyst av ham.
- Inngangsbønn (kort) , jfr. den gamle klokkerbønnen. Fast formular eller faste punkter som møtelederen følger i sin bønn.

<p>Eksempel 1: Den gamle klokkerbønnen, litt språklig bearbeidet:</p> <p><i>Herre! Jeg er kommet inn i dette ditt hellige hus for å høre hva du, Gud Fader, min skaper, du Herre Jesus, min Frelser, du Hellige Ånd, min trøster i liv og død, vil tale til meg. Herre, lukk nå opp mitt hjerte, ved din Hellige Ånd, så jeg ved ditt ord må lære å sørge over mine synder, og</i></p>	<p>Eksempel 2: En annen utgave:</p> <p><i>La oss be! Vi vender oss til deg, du vår himmelske Far, du vår Frelser Jesus Kristus og du Hellige Ånd. Vi er samlet i ditt navn og etter dine løfter er du midt i blant oss. Vi ber om at du må tale og handle med oss slik at vi lærer deg å kjenne. Åpne du våre hjerter så vi hører deg og blir formet av deg. Gi oss din nåde</i></p>
--	--

tro i liv og død på Jesus, og forbedre meg hver dag i et hellig liv. Det høre og bønnhøre du ved Jesus Kristus! Amen

og utrust oss ved din Hellige Ånd til et nytt liv i tjeneste for deg og vår neste. Amen.

3 Sang

- Den bør tematisere at vi er samlet for å høre hva Gud vil si oss, jfr åpningsanger i Salmebok og sangbok

4 Syndsbekjennelse og syndstilgivelse (forsamlingen står)

- Møtelederen markere at vi er samlet for Guds ansikt, vi bekjenner våre synder og ber om hans nåde.
- Fast formular – vil hjelpe møtelederen til å finne de rette ordene.
- Absolusjonen – syndstilgivelsen. Bønnen avsluttes med å markere: Hør hva Guds ord sier – deretter et sitat av en konkret bibeltekst som viser sammenhengen mellom syndsbekjennelse og syndstilgivelse.
- Menigheten kunne da svare f.eks: Takk Herre – du som elsker syndere!!

Eksempel på faste formuleringer og praksis:

Møtelederen: *La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.*

I stillhet ber vi deg Gud om at du ved din Hellig Ånd må minne oss om våre uoppgjorte synder (Det legges inn et minutts stillhet)

Deretter framsier alle en felles syndbekjennelsen:

*Hellige Gud, himmelske Far,
se i nåde til meg, syndige menneske,
som har krenket deg med tanker, ord og gjerninger
og kjenner lysten til det onde i mitt hjerte.
For Jesu Kristi skyld,
ha langmodighet med meg.
Tilgi meg alle mine synder
og gi meg å frykte og elske deg alene.*

Møtelederen: *Hør hva Guds ord sier.*

"Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss fra all urett" (1 Joh 1,9). Og Guds ord sier videre: "Nå er dere frigjort fra synden og er blitt tjenere for Gud" (Rom 6,22).

Møtelederen: *Da svarer vi sammen:*

Takk Herre – du som elsker syndere!

5 Forsakelsen og trosbekjennelsen (forsamlingen står)

- Ledet av møtelederen som kan føye til noen ord om hva dette innebærer.

Møteleder: Vi bekjenner forsakelsen og vår hellige tro.

Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.

*Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.*

*Jeg tror på Den hellige ånd, en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse
og det evige liv.*

6 Lovsangsdel – uttrykker vår takk og tilbedelse til Gud for alt han har gjort for oss

- Ledet av forsanger/-team
- Barnesanger
- Overgang til søndagsskolen (hvor det er naturlig og innarbeidet).
Opplæringsoppgaven for barn utøvd av de med nådegave til det.

Del 2: Samlet for å høre Guds tale

7 Bibellesning (forsamlingen står)

- Lesning av en eller flere bibeltekster, jfr tekstrekkene eller tekster som passer inn til talens tema.

8 Sang (eller sanginnslag med kor, solosang etc)

9 Tale (forsamlingen står under tekstlesningen)

Det er nødvendig med en bredde i forkynnelsen, jfr hele Guds råd skal tre fram. Det trengs større bevissthet om dette når samlingen om gudstjenesten søndag formiddag er det eneste sted hvor en hører forkynnelse i løpet av uka.

- Det kan være viktig å følge en struktur fra kirkeåret, jfr høytidene, særlig markerte søndager som såmannssøndagen, bots og bededag, alle helgendag, martyrdagen m.m
- Det kan være nødvendig å bruke flere forkynnere for at forsamlingen skal kunne berikes med ulike forkynnergaver.

10 Sang – som står i sammenheng med talen

- Kollekten kan komme her.

Del 3 Samlet for å tjene Gud og se vår neste

11 Forbønnen

- Kan ledes av møtelederen, men her kan også flere bli involvert
- Innarbeiding av en tradisjon med bønnelapper som nå kan leses opp
- Kombinert med at forsamlingen inviteres til å komme med forbønns ønsker eller rekke opp en hånd for å signalisere behov for forbøn
- Forbønnen følger en bestemt temakrets eventuelt faste formular
- Avsluttes med Fader Vår.
- Forbønnsavdelingen kan også utvides til å bli en mer spisset reaksjon på talen hvor det kan inviteres fram til forbønn.

Eksempel på forbønn (møtelederen kan lede i bønn, eller flere kan be og de ulike områdene for forbønn kan deles mellom flere)

Allmektige, evige Gud, vi takker deg og priser ditt hellige navn, for du er god, og din barmhjertighet tar aldri slutt.

Vi ber for *menigheten vår*.

Gi oss mot og vilje til å tjene deg.

Styrk oss gjennom Ordet og sakramentene,

så vi får kraft og vilje til å stå sammen mot onde krefter.

Bevar de som er døpt til deg så de lever troens nye liv.

Kall konfirmantene våre til et liv

i tro og tjeneste.

(Vi ber for ... aktuelle emner kan nevnes)

Led oss ved ditt ord og din visdom.

Det ber vi deg om, Gud.

Vi ber for den *verdensvide kirke*.

Gi enhet mellom alle troende.

La evangeliet ha fremgang i alle land.

Se i nåde til det folk som du gav

dine løfter i den gamle pakt.

Styrk forkynnere og misjonærer

og alle som strider troens gode strid.

(Vi ber for ... aktuelle emner kan nevnes)

Hold oss fast i din sannhet.

Det ber vi deg om, Gud.

Vi ber for *mennesker* som har det vondt, for syke og ensomme, for hjemløse, for flyktninger og krigsofre, for alle som lider urett og er undertrykt.

(Vi ber for ... aktuelle neemner kan nevnes)

Hjelp oss å verne om menneskets verd fra livets begynnelse til livets slutt.

Det ber vi deg om, Gud.

Vi ber for *verden*.

Bevar og velsig kongen, Storting og regjering og alle som har lederansvar i vårt samfunn. Gi dem visdom og forstand så de kan styre etter din gode vilje.

Vi ber for barn og unge som vokser opp i dag at du må verne dem fra det onde og lede dem til det som er rett og godt. Måtte de lære deg å kjenne.

Gi oss vilje til å ta vare på jorden du har gitt oss.

Gi fred og frihet for folk og nasjoner, rettferdighet i samfunn og arbeidsliv, velsignelse over arbeidet vårt, og evne og vilje til å dele rettferdig.

(Vi ber om ... aktuelle neemner kan nevnes)

Gi oss din fred. Det ber vi deg om, Gud.

Hør vår bønn – deg være ære!

12 Kunngjøringer – misjonsnytt

- Nødvendig informasjon blir gitt
- Misjonsprosjekter eller andre prosjekter av diakonal eller evangeliserende karakter blir omtalt

13 Sangsdel

- Ledet av en forsanger eller –team
- Sangenes tema kan her være bredere enn i lovsangsdelen

14 Velsignelsen (forsamlingen står)

- Enten av dagens taler eller av møtelederen
- Avsluttes med et utsendelsesuttrykk: Tjen Herre!
- Da kunne menigheten svare: Ja – vi vil tjene Herren.

Avsluttes med kaffe eller andre samværstiltak.

Nattverd – kan plasseres etter punkt 10:

- Bør innledes med en kort markering av hva nattverden er.
- Den skal følge et bestemt ritual og preges av høytid.
- Foreldrene tar ansvar for å barna skal bli bedt for eller få brød og vin.

Dåp – kan plasseres etter punkt 11:

- Ledes av forsamlingens pastor eller leder.
- Det må markeres hva handlingen går ut på.
- Følger et bestemt ritual.
- Kan innebygge noen personlige elementer.

Møteledelse og ansvarsområder:

- Det er nødvendig å tilegne seg en forståelse av hva det vil si å samles til gudstjeneste – kjenne innhold og hvorfor gudstjenesten har et slikt innhold.
- En tar ansvar for å samordne det som skal skje i gudstjenesten: tale, sang, forbønn, informasjon m.m.
- Er flere involvert i forbønnstjenesten, må deres oppgaver presiseres.
- Gi forsangere/sangere nødvendig ansvar for sine oppgaver.
- Delegere det tekniske ansvaret, jfr lys og lys.
- Gi møtevertene ansvar for å ønske den enkelte velkommen, for innsamling av kollekten og for å merke seg hvem som er nye/besøkende.